

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Попович Т., Шаварин А. Сутнісне наповнення четвертого покоління прав людини. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/50.pdf>
2. Дзебчук А.В., Ігнатова А.В. Четверте покоління прав людини: проблемні аспекти впровадження окремих з них в Україні. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1314/1281>
3. Маложон О.І. Четверте покоління прав людини у контексті української сучасності URL: http://www.lsej.org.ua/12_2021/7.pdf
4. Бунчук О. Новітні людські права: прийняти не можна заборонити. URL: <https://law.chnu.edu.ua/novitni-liudski-prava-priyniaty-ne-mozhna-zaboronyty/>
5. Про заборону репродуктивного клонування людини: Закон України від 14.12.2004 р. № 2231-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2231-15/card2#Card>
6. Резолюція Ради ООН з прав людини від 5 липня 2012 року. URL: file:///C:/Users/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87/Downloads/A_HRC_RES_20_13-RU.pdf

Бортнічук Г.А.,

**Науковий керівник: Бондаренко Н.О., к.ю.н., доц.,
доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ**

**МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

Штучний інтелект (ШІ) сьогодні стає досі важливим інструментом модернізації державного управління в нинішніх країнах. Його впровадження дозволяє підвищити ефективність, прозорість та якість деяких частин державних послуг. Згідно з даними досліджень Microsoft і LinkedIn, вже понад 75% працівників у приватному секторі активно користуються інструментами ШІ, а більшість компаній віддає перевагу кандидатам, які мають досвід взаємодії з такими технологіями [1]. В Україні цифрова трансформація публічного сектору відбувається паралельно з активною розробкою політик, що стосуються етики, безпеки та відповідального використання інновацій. На 2025 рік ШІ розглядається не лише як інструмент підвищення ефективності, а як частина довгострокового бачення модернізації держави.

Країни світу вже розпочали процеси інтеграції ШІ у свої управлінські процеси, розробляючи власні підходи в різних публічних секторах. Штучний інтелект впроваджується у систему державного управління, розробляються підходи для ефективного його застосування і дедалі він частіше розглядається не як тренд і метод розваги, а як основа для нового рівня ефективного управління. У жовтні 2024 року Європейська комісія запустила GPT@EC – текстовий генератор на базі ШІ того самого ChatGPT [1]. Його призначення – допомога працівникам у підготовці проектів рішень, аналітичних матеріалів і стратегій. У США Міністерство фінансів ще з 2022 року застосовувало машинне навчання для аналізу фінансових транзакцій у реальному часі. Це допомагало виявляти шахраїв і одразу прогнозувати ризики й зменшувати навантаження на аналітиків. У лютому 2025 року Міністерство цифрової трансформації України створило WINWIN AI Center Of Excellence – центр, що розробляє ШІ-рішення для держсектору, медицини, освіти та бізнесу. Також він зосереджений на автоматизації послуг «Дія» та «Мрія» [1].

Державні службовці, посадовці місцевого самоврядування та працівники держорганів можуть автоматизувати свої рутинні завдання шляхом використання ШІ, який здатен здійснювати обробку та класифікацію даних і тим самим сприяти звільненню собі часу для більш складної роботи [2, с.8]. Також ШІ має можливість швидко аналізувати великі дані,

виявляти закономірності, переглядати великий об'єм інформації через фото або відео й допомагає приймати обґрунтовані рішення, передбачити та запобігти проблемам. У підсумку можна уникнути невинуватених ризиків та завчасно вжити запобіжних заходів [2, с. 7]. Чат-боти на основі ШІ здатні покращувати комунікацію і надавати автоматизовані відповіді на поширені запитання користувачів, звільняючи час співробітників для більш складних звернень [2, с. 7]. Аналіз відомостей про забруднення довкілля, прогнозування природних катаклізмів та розробка стратегій для збереження довкілля може сприяти покращенню екологічної ситуації. Штучний інтелект здатний забезпечення безпеку громадян шляхом аналізу даних з камер відеоспостереження та виявляти підозрілі дії або потенційні загрози, а також оперативно повідомляти у відповідні служби. Крім того, ШІ може інтегруватися з іншими системами контролю, наприклад, дорожнім рухом або системами охорони [2, с. 7].

Попри всі вищезазначені переваги, суб'єкти публічної служби мають відповідально використовувати ШІ, що має ґрунтуватися на принципах справедливого, безпечного та ефективного застосування технологій, а також слідувати правилам етики та законодавству України щодо державної служби і місцевого самоврядування [3, 4]. Водночас у професійній діяльності публічний службовець має слідувати додатковим принципам використання ШІ, а саме:

1. **Законності**, що означає наявність усіх необхідних прав для використання систем ШІ, дотримання правил захисту персональних даних, конфіденційної та службової інформації, не порушення прав інших осіб.

2. **Недопущення дискримінації**: впровадження систем ШІ не має призводити до дискримінації або створювати нерівності за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального статусу або іншими ознаками під час роботи публічного службовця з інформацією про осіб.

3. **Регулярне проведення оцінки** (аудиту) ризиків, пов'язаних із застосуванням систем ШІ: проведення такої оцінки в правовій та технічній площині на всіх етапах життєвого циклу системи ШІ.

4. **Прозорість і зрозумілість**, що означає розкриття інформації про використання ШІ, пояснення цілей та методів його застосування, джерел даних для навчання систем. Службовець зобов'язаний інформувати керівника про можливість використання ШІ.

5. **Конфіденційність і захист даних** – це недопущення витоку персональних даних чи іншої конфіденційної та службової інформації через впровадження системи ШІ.

6. **Адаптивність** означає постійне покращення принципів відповідального впровадження ШІ відповідно до технологічного розвитку систем ШІ та змін правового регулювання.

7. **Правомірність мети** означає застосування ШІ на публічній службі винятково для досягнення законних, чітко визначених і суспільно корисних цілей з дотриманням принципу доброчесності.

8. **Субсидіарність**: ШІ може виконувати функцію допоміжного інструмента в роботі публічного службовця, доповнюючи, але не замінюючи ухвалення рішень або виконання ключових функцій.

9. **Відповідальність**: особа, яка застосовує в професійній діяльності системи ШІ, має відповідати за наслідки використання результатів роботи цих інструментів. [2, с. 8 - 9].

Отже, штучний інтелект стає важливим інструментом у процесі модернізації державного управління, сприяючи підвищенню ефективності, прозорості та якості надання публічних послуг. Його використання в різних країнах демонструє значний потенціал для автоматизації рутинних процесів, аналізу великих обсягів даних, покращення взаємодії з громадянами та забезпечення безпеки. Водночас важливо дотримуватись принципів законності, етики, конфіденційності та відповідального використання технологій. Штучний інтелект має виступати як допоміжний інструмент у роботі службовців, доповнюючи їх діяльність, а не замінюючи її, з урахуванням суспільних потреб і чинного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Штучний інтелект у публічному управлінні: поради, факти і практичні рішення. URL: <https://par.in.ua/information/publications/420-shtuchnyi-intelekt-u-publicnomu-upravlinni-porady-fakty-i-praktychni-rishennia>
2. Поради з відповідального використання штучного інтелекту публічними службовцями. URL: https://cms.thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/Porady_z_vykorystannya_AI.pdf
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/card2#Card>
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Ваховський Н.А.,
Науковий керівник: Литвинчук О. В., к.філос.н., доц.,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир

**ПРОБЛЕМИ ДОВЕДЕННЯ ФАКТІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА
В СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ**

Проблема домашнього насильства в сучасній Україні давно вийшла за межі суто родинних або побутових конфліктів. Вона набула рис масштабного соціального й правового явища, що стосується не лише окремих осіб, а й усього суспільства в цілому. Йдеться про порушення основоположних прав людини, зокрема права на безпеку, гідність, недоторканність та свободу від приниження. Щодня в Україні тисячі людей, у більшості випадків – жінки та діти, стають жертвами фізичного, психологічного або економічного насильства з боку найближчого оточення.

Незважаючи на те, що за останнє десятиріччя правова база у сфері протидії домашньому насильству значно зміцнилася, найуразливішою ланкою залишається саме судовий етап. Він є завершальним у процедурі захисту постраждалих, але водночас найскладнішим – з огляду на брак доказів, неефективність розслідування та формалізм у судових рішеннях.

Актуальність цієї теми зумовлена тим, що існуюча судова практика ще не забезпечує реального й ефективного захисту потерпілих осіб. У багатьох випадках навіть після звернення до поліції та відкриття провадження кримінальні залишаються безкарними. Це обумовлено не тільки складністю самого доведення фактів домашнього насильства, а й загальним ставленням системи до цієї проблеми як такої, що «не заслуговує» пріоритетного підходу.

Особливу складність становить доведення саме систематичності насильства, що є обов'язковою умовою для кваліфікації злочину згідно з чинним законодавством. На практиці виникає чимало питань, пов'язаних із збиранням специфічних доказів – таких як протоколи про адміністративні правопорушення, обмежувальні приписи або постанови про адміністративну відповідальність. Верховний Суд неодноразово висловлювався щодо особливостей доказування у таких справах, однак у судовій практиці досі не досягнуто єдності у тлумаченні цих питань [1, с. 599]. Це лише підтверджує, що проблема має глибоку системну природу й вимагає додаткового осмислення та вдосконалення на рівні практики й законодавства.

Проблеми доказування у справах щодо домашнього насильства досліджували Н. Антонюк [1], І. Гловюк, [2], Ю. Ліхолетова, які акцентують увагу на складнощах доказування, особливостях правозастосування та процесуальних труднощах при розгляді справ цієї категорії.